

การควบคุมเพื่อป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับเงินฝากของธนาคารพาณิชย์

นางสาวสุนทรี อิศริโยคม

ศูนย์วิทยุพัสดุสาร 007578

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาตรีมหาบัณฑิต

ภาควิชาการบัญชี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2525

ISBN 974-561-290-1

FRAUD CONTROL FOR DEPOSITS OF COMMERCIAL BANKS

Miss Suntaree Isariyodom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accounting

Department of Accountancy

Graduate School

Chulalongkorn University

1982

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การควบคุมเพื่อป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับเงินฝากของ
ธนาคารพาณิชย์

ชื่อนิสิต

นางสาวสุนทร อีสริโยคม

ภาควิชา

การบัญชี

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ วารี หะวานนท์

อาจารย์ที่ปรึกษา (รวม)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปิยรัตน์ กฤษณามระ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ มุขนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ เถาว์วัลย์ นันทากิวัฒน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ เสถียร สิงห์เจริญ)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ วารี หะวานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปิยรัตน์ กฤษณามระ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การควบคุมเพื่อป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับเงินฝาก
ของธนาคารพาณิชย์

ชื่อนิสิต

นางสาวสุนทรี อิศริโยคม

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ วารีย์ หะวานนท์

อาจารย์ที่ปรึกษา (ร่วม)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปิยรัตน์ กฤษณามระ

ภาควิชา

การบัญชี

ปีการศึกษา

2524

บทคัดย่อ

ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจำเป็นต้องอาศัยเงินทุน สถาบันการเงินต่าง ๆ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการระดมเงินออมจากประชาชนและธุรกิจต่าง ๆ แล้วนำเงินที่ระดมได้นี้ ใ้กู้ยืมแก่ธุรกิจและเอกชนที่ต้องการเงินทุน ในประเทศไทย สถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการระดมเงินออม คือ ธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจที่สำคัญที่สุดประเภทหนึ่งของธนาคารพาณิชย์ คือ การรับฝากเงิน เนื่องจากเงินฝากเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ และเป็นหนี้สินที่มีจำนวนมากที่สุดในบรรดาหนี้สินของธนาคารพาณิชย์ โดยมีจำนวนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 80 ของหนี้สินทั้งสิ้นของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ความนิยมและเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อธนาคารพาณิชย์ จะมีมากน้อยเพียงใด อาจจะดูได้จากปริมาณและแนวโน้มของเงินฝาก นอกจากนั้นปริมาณเงินฝากยังอาจใช้วัดขนาดของธนาคารได้อีกด้วย การทุจริตเกี่ยวกับเงินฝากที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่จะทำให้ธนาคารได้รับความเสียหายทางการเงินเท่านั้น แต่ยังทำให้ธนาคารขาดความเชื่อถือและความไว้วางใจจากลูกค้า ซึ่งอาจมีผลกระทบกระเทือนฐานะของธนาคารด้วย

ดังนั้น วิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึงมุ่งศึกษาถึงวิธีการควบคุมเพื่อป้องกันการทุจริตที่สำคัญที่อาจจะนำมาใช้กับเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ โดยจะเริ่มศึกษาถึงประเภทต่าง ๆ

ของเงินฝากตลอดจนวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเงินฝากแต่ละประเภทที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยให้ การศึกษาถึงวิธีการควบคุม เพื่อป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับเงินฝากเป็นไปโดยสะดวก และได้ผลดียิ่งขึ้น จากนี้จึงศึกษาถึงหลักการควบคุม เพื่อป้องกันการทุจริตโดยทั่วไป ของธนาคารพาณิชย์ เพื่อจะได้พิจารณานำมาใช้ในการควบคุมเกี่ยวกับเงินฝากโดย เฉพาะ

จากการศึกษาทั้งหมด ปรากฏว่าวิธีการที่สำคัญที่อาจจะนำมาใช้ในการ ควบคุม เพื่อป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับเงินฝากของธนาคารพาณิชย์นั้น ประกอบด้วย การแบ่งแยกหน้าที่งาน การกำหนดระเบียบและวิธีการปฏิบัติงานต่าง ๆ การพิสูจน์ ยอดคงเหลือของบัญชีเงินฝาก การควบคุมบัญชีที่ไม่เคลื่อนไหว การควบคุมและเก็บ รักษาเอกสาร การสับเปลี่ยนหน้าที่งาน การให้หยุดพักผ่อน การขอคำรับรองยืนยัน ยอดเงินฝาก การจัดให้มีผู้ตรวจสอบภายใน วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับนโยบายงานบุคคล และการตรวจสอบธนาคาร

การทุจริตเกี่ยวกับเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ส่วนใหญ่ มีสาเหตุมาจากการไม่ได้ใช้วิธีป้องกันการทุจริตที่ดีโดยครบถ้วน เช่น ไม่ได้ใช้นโยบาย งานบุคคลในเรื่องการคัดเลือกพนักงาน การให้การฝึกอบรม และการให้รายได้ที่ เป็นธรรมแก่พนักงาน มีการละเว้นไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและพิธีปฏิบัติต่าง ๆ ที่กำหนด หรือปฏิบัติโดยไม่เคร่งครัด อาทิ เช่น ให้พนักงานบัญชีเงินฝากทำหน้าที่ เกี่ยวกับตัวเงินสดควย หรือผู้ตรวจสอบภายในไม่มีอิสระพอ

จากการศึกษาพบว่า การทุจริตเกี่ยวกับเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ส่วนมาก จะสามารถตรวจพบได้ ไม่ว่าจะในขณะที่การทุจริตเริ่มเกิดขึ้น หรือเมื่อการทุจริต เสร็จสิ้นลง ทั้งนี้โดยอาศัยวิธีการควบคุมที่ดี การพิสูจน์ยอดบัญชีโดยติดต่อโดยตรงกับ ลูกค้า จะทำให้สามารถเปิดเผยการทุจริตที่เกิดขึ้นได้เป็นจำนวนมาก ถ้าหากใช้ เทคนิคการขอคำรับรองยืนยันร่วมกับวิธีการควบคุมอื่น ๆ ก็เป็นที่เชื่อได้ว่า จะสามารถ

ป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับเงินฝากของธนาคารได้เกือบทั้งหมด แม้ว่าจะไม่สามารถป้องกันการทุจริตในธนาคารโดยพนักงานเองได้อย่างสมบูรณ์ แต่แนวโน้มการทุจริตย่อมลดลง เมื่อโอกาสที่จะตรวจพบการทุจริตและการลงโทษผู้ทุจริตมีมากขึ้น

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

of their customers which may be a cause of bank failures.

Therefore, this thesis is concentrated in studying various important safeguards against fraud which are applicable for deposits of commercial banks. To make the studying convenient and effective, types and operating procedures of deposits are firstly studied. Then, general fraud controls for commercial banks are studied to determine operating procedures in the particular fraud control for deposits.

From the studying, the important procedures in fraud control for deposits of commercial banks consist of segregation of duties, forming of practical methods, verification of balance of deposits accounts, control of dormant accounts, documents keeping and control, rotation of duties, compulsory vacation, direct verification, provision of internal auditor, practices of personnel policies and bank examinations.

Peculations in deposits of commercial banks in Thailand are mostly caused by lacking of effective control; such as personnel policies concerning to the selection of bank officers and employees, giving them proper training and fair remuneration; all regulations and operating procedures have not been strictly followed by allowing the ledger keepers to get involved in the cash, or inadequate independent of internal auditors.

From the studying, most frauds for deposits of commercial bank could be detected, at their inception or thereafter, by the use of proper control measures. Most of bank fraud cases could be disclosed by accounts verification through direct correspondences with customers. If direct confirmation techniques were supplemented by the other safeguards against fraud, it is believed that most peculations for deposits of commercial banks would be deterred. Although the fraud made by bank employees cannot be perfectly protected, the tendency of people to embezzle varies inversely with the probability of detection of the crime and punishment for it.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยเฉพาะท่านศาสตราจารย์ เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาและให้กำลังใจ ซึ่งผู้เขียนต้องขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

อีกท่านหนึ่งซึ่งผู้เขียนขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ คือ คุณสามารต บุรณวิธนาโชค หัวหน้าผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือโดยตลอด

ท่านสุดท้ายซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง คือ ท่านศาสตราจารย์ วาริหะวานนท์ ผู้อำนวยการฝ่ายกำกับและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และได้ให้คำแนะนำปรึกษาหัวข้อ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ หากปราศจากความช่วยเหลือจากท่านแล้ว วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ก็ยากที่จะสำเร็จลงได้

สุนทรী อิศริโยคม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
สารบัญรูปประกอบ	ต
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1
ขอบเขตของการศึกษา	2
วิธีการศึกษา	2
ประโยชน์ที่จะได้จากการศึกษา	2
2. ประเภทของเงินฝากและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเงินฝาก	3
ประเภทของเงินฝาก	3
เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม	3
เงินฝากกระแสรายวัน	3
เงินฝากออมทรัพย์	4
เงินฝากเผื่อเรียกหรือแจ้งให้ทราบล่วงหน้า	
ระยะสั้น	4
เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาที่	
ครบกำหนดแล้ว	4

เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาหรือเงินฝาก	
ประจำ	5
วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเงินฝากกระแสรายวัน	
การ เปิดบัญชี	6
การรับฝากเงิน	10
การจ่ายหรือถอนเงิน	15
วิธีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของเช็ค	20
การขอ เบิกและจ่ายสมุดเช็ค	24
การส่งรายงานการฝากและถอนเงินให้ผู้ฝากและการ	
ยื่นชัณยอดเงินฝาก	25
การปิดบัญชี	26
วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเงินฝากออมทรัพย์	
การ เปิดบัญชี	27
การรับฝากเงิน	29
การจ่ายหรือถอนเงิน	31
การจ่ายดอกเบี้ย	32
การปิดบัญชี	33
วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาหรือ	
เงินฝากประจำ	33
เงินฝากประจำโดยใช้ใบรับฝากประจำ	34
การ เปิดบัญชีหรือการรับฝากเงิน	34
การถอนเงินหรือการปิดบัญชี	36

การจ่ายดอกเบี้ย	38
เงินฝากประจำโดยใช้สมุดบัญชีฝาก	38
3. หลักการควบคุมเพื่อป้องกันการทุจริตโดยทั่วไปของธนาคารพาณิชย์	39
การควบคุมขั้นพื้นฐาน	39
แผนการจ้ดองค์การ	39
วิธีปฏิบัติงาน	41
การควบคุม	41
การสับเปลี่ยนหน้าทำงาน	42
การให้หยุดพักผ่อนโดยวิธีบังคับ	43
การพิสูจน์โดยตรง	43
ผู้ตรวจสอบภายใน	51
การควบคุมในค้ำอื่น ๆ ที่จำเป็น	53
นโยบายงานบุคคล	53
การตรวจสอบธนาคาร	64
การตรวจสอบโดยกรรมการของธนาคาร	64
การตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีอิสระ	68
การตรวจสอบโดยหน่วยงานควบคุมของรัฐ	70
4. วิธีปฏิบัติในการควบคุมเพื่อป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับเงินฝากและตัวอย่างการทุจริตเกี่ยวกับเงินฝาก	73
การควบคุมเพื่อป้องกันการทุจริตในบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน	73

การแบ่งแยกหน้าที่งาน	73
วิธีปฏิบัติงาน	74
การกำหนดระเบียบและวิธีการปฏิบัติงานต่าง ๆ	74
การพิสูจน์ยอดคงเหลือของบัญชีเงินฝาก	75
การควบคุมบัญชีที่ไม่เคลื่อนไหว	77
การควบคุมและเก็บรักษาเอกสาร	79
การสืบเปลี่ยนหน้าที่งาน	80
การให้หยุดพักผ่อน	81
การส่งรายงานการฝากและถอนเงินในบัญชีฝากและการ ขอคำรับรองยืนยันยอดเงินฝาก	81
การจัดให้มีผู้ตรวจสอบภายใน	82
วิธีปฏิบัติอื่น ๆ	83
การควบคุมเพื่อป้องกันการทุจริตในบัญชีเงินฝาก	
ออมทรัพย์	83
การแบ่งแยกหน้าที่งาน	84
การควบคุมดอกเบี้ยที่คิดให้ลูกค้า	86
การควบคุมเพื่อป้องกันการทุจริตในบัญชีเงินฝาก	
ประจำ	86
ตัวอย่างการทุจริตเกี่ยวกับเงินฝาก	87
5. บทสรุปและข้อเสนอ	94
บรรณานุกรม	105
ประวัติผู้เขียน	107

สารบัญรูปประกอบ

หน้า

รูปประกอบที่

1. การรับฝากด้วยเงินสดเข้าบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ... 13
2. การรับฝากด้วยเช็คเข้าบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน 16

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย